

Nasıl Siyer Öğrenmeliyiz?

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا
وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا﴾

— ❖ ❖ ❖ —

“Ey Peygamber! Biz seni hakikaten bir şahit, bir müjdeleyici, bir uyarıcı, Allah’ın izniyle davet eden bir davetçi ve nûr saçan bir kandil olarak gönderdik.”

(Ahzâb, 33/45-46)

HİRA

- ❖ “Vusulsüzlüğümüz usûlsüzlüğümüzdür.” Neden?
- ❖ Siyer Felsefesi, Siyer Fıkhı (Fıkhu’s-Sîre), Siyer Hikemi veya siyer ilkeleri ifadelerinden neler anlaşılmalıdır?
- ❖ Kur’ân’ın anlattığı Hz. Peygamber’i ne kadar tanıyoruz?
- ❖ Kur’ân’a göre Peygamberimiz’in şahsiyetinin anahtar kavramları üzerinde neler söylenebilir?
- ❖ Kur’ân, Hz. Peygamber’i nasıl yetiştirmiştir?

Neden Siyer Öğrenmeliyiz? sorusu işin amaç ve mahiyeti ile *Nasıl Siyer Öğrenmeliyiz?* sorusu ise işin usûl ve üslubu ile alakalıdır. Mesele usûl oldu mu iş daha da önem kazanıyor çünkü “*Vusulsüzlüğümüz usûlsüzlüğümüz-dendir.*” Bugün bizim önümüzde duran İslâm’ın o muazzam ilim mirasından hakkıyla istifade edemememizin temelinde yatan en önemli sebep, tüm ilmî disiplinlerde bu çağın insanın aklını ikna, kalbini ise tatmin edecek ve eldeki mevcut birikimden hakkıyla istifade etmenin yollarını gösterecek usûl kitaplarından mahrum olmamızdır. Elbette bu konuda çok ciddi çalışmalar olduğu muhakkaktır^[1] ama yeterli olmadığı da işin şöyle ya da böyle içerisinde olanların malumudur. Usûl kitaplarımızdaki bu mahrumiyet, Efendimiz’in (sas) bereketli hayatını bizlere anlatan siyer ilmi söz konusu olduğunda daha da kendini belli etmektedir. Ne yazık ki şu an elimizde siyerin usûlüne dair yazılmış özgün eserler yok denecek kadar azdır.^[2] Bunun en temel sebebi siyerin, İslâm tarihi boyunca bağımsız bir ilmi disiplin olarak değerlendirilmeyip kısmen hadis, kısmen ise tarihin içerisinde yer almasından dolayıdır. Ama bugün gelinen noktada siyer ile aramıza giren mesafeler, ortaya çıkan iç ve dış etkenler bu büyük müktesebattan^[3] istifademizi oldukça azaltmış durumdadır. Öyleyse tez elden yapılması gereken; ister buna *Siyer Usûlü* diyelim, ister buna *Siyer Felsefesi* diyelim, ister buna *Siyer Fıkhı/Fıkhı’s-Sîre* diyelim, ister buna *Siyer Hikemi* veya *Siyer İlkeleri* diyelim fark etmez; yeniden bir usûl oluşturmamız şarttır.

- [1] Tefsir, Hadis ve Kelam dallarında, usûl kitapları çokça hem Arapça hem Türkçe olarak mevcuttur. Tarih ilminde de kısmi olarak var olduğunu söyleyebiliriz.
- [2] İmaduddin Halil, *İslâm’ın Tarih Yorumu, İslâm Tarihi -Bir Yöntem Araştırması-*, Şaban Öz, *İslâm Tarihi Metodolojisi, Siyer’e Giriş*.
- [3] Siyer Kaynakları dediğimiz alan oldukça zengin bir alandır. İlk dönemden itibaren yazılmaya başlanan eser sayısı, binlerle ifade edilmektedir. Arapça kaynak eserler böyle olduğu gibi, Türkçe eserler konusunda da gerek telif, gerekse tercüme eserler gün geçtikçe artmaktadır. Bu konuda *Siyer Kaynakları* üst başlığı altında yazdığımız makalelerden istifade edilebilir. <http://www.siyerarastirmalari.org>; ayrıca, aynı başlık altında yapılan görüntülü dersten de faydalanılabilir: http://www.siyertv.com/994_003-siyer-kaynaklari.htm

Bu konuda ortaya konacak çabalara bir ön ayak olması temennisi ile oluşturduğumuz 11 temel ilkeyi sizlerle paylaşacağız. Her biri için sayfalarca açıklama yapmamız gereken bu ilkelerin detaylı açılımlarını başka bir çalışmaya havale ederek, özet bir hâlde Nasıl Siyer Öğrenmeliyiz? sorusuna cevap vermeye çalışacağız.

On bir temel ilke şunlardan oluşmaktadır:

1. Siyeri Kur'ân'ın hakemliğinde ve Kur'ân'ın rehberliğinde öğrenmek zorundayız.
2. Siyer üzerinden Kur'ân'ı, Kur'ân üzerinden de siyeri okumalıyız.
3. Siyer-i Nebî'yi Siyerü'l-Enbiyâ'dan ayırmadan öğrenmek zorundayız.
4. Siyeri sadece bir tarih olarak değil, bugünü ve yarını anlatan önemli bir kaynak olarak okumalıyız.
5. Parçacı okuyuştan bütüncül okuyuşa geçerek bütünü parçaya kurban etmemek zorundayız.
6. Siyeri sadece satırlardan değil, olayların içerisine dâhil olarak okumalıyız.
7. Siyeri kesinlikle sebep-sonuç ilişkisi bağlamında okumalı; sebebi sonuca, sonucu sebebe kurban etmemeliyiz.
8. Siyerin cereyan ettiği zamanı, mekânı, kültürü, sosyal yapıyı ve o günün şartlarının oluşturduğu sosyo-psikolojik altyapı dikkate alarak okumalı; bugünden hareket ederek o günü değil, o güne giderek o günü okumalıyız.
9. Siyeri sadece Efendimiz'in yaşadığı hayatı ve ortamı anlama adına bir bilgi derlemesi şeklinde okumamalı, her gün yeniden ve bir kez daha keşfetmek için okumalıyız.
10. Siyerin sahibi olan Efendimiz'in (sas) bu bereketli mirasını insanüstülüğü esasına dayanarak değil, model insan ilkesini öne çıkararak okumalıyız.
11. Siyeri tek başına Efendimiz'in hayatından ziyade, nübüvvet medresesinin yetiştirdiği talebeler olan sahâbî efendilerimizle irtibatlandırarak okumalıyız.

Bu ilkelerin birincisi ile başlayalım.

Siyeri Kur'ân'ın Hakemliğinde ve Kur'ân'ın Rehberliğinde Öğrenmek Zorundayız

Bu alanda en temel ilkemiz bu olmalıdır. Eğer siyer, Kur'ân'ın hakemliğinde ve onun mutlak manada rehberliğinde okunmaz ve öğrenilmezse her an yanlış yerlere kapılar açılabilir, ifrad veya tefride düşülebilir, gereksiz yere zihinler farklı noktalara kayabilir. Bu tarz yanlışlara düşmemek için en başta siyerin aslı ve temel kaynağı olan Kur'ân-ı Kerîm üzerinden Efendimiz (sas) tanınmalıdır. O'nu âlemlere rahmet olarak gönderen Rabbimiz, elbette O'nu en iyi tanıyan otorite olarak ihtiyaç duyulan tüm alanlarda en doğru, en sade ve en kâmil şekilde peygamberini Kur'ân'ında bize anlatmıştır.

Kur'ân'ın bu manada anlattıklarını biz şöyle tasnif edebiliriz:

a. Peygamberimizin Allah (cc) katındaki değer ve kıymeti

Allah ile birlikte Resulûllah'a itaatin istenmesi,^[4] O'nun herkesten ama herkesten daha çok sevilmesinin istenmesi,^[5] varlık âlemine ilahî bir lütuf olarak gönderilmesi,^[6] Allah'ın (cc) O'na inanıp kendisine yardım etmeleri için diğer peygamberlerden misâk almış olması,^[7] Allah'ın ve meleklerin kendisine salât eyledikleri ve müminlerinde O'nun her adını anışlarında salât ve selam getirmelerini istenmesi,^[8] hayatının üzerine yemin edilmiş olması, (*le amruke/hayatının hakkı için*)^[9] *Makâm-ı Mahmûd'un*/Övgüye layık bir makamın sahibi olması,^[10] okuma, yazma bilmemesine rağmen vahye muhatap olması,^[11] kesintisiz bir mükâfata nail olması,^[12] şanınin yüceltilmesi^[13] ve daha neler, neler...

[4] Âl-i İmrân, 3/32; Nisâ, 4/136.

[5] Ahzâb, 33/6.

[6] Âl-i İmrân, 3/164.

[7] Âl-i İmrân, 3/81.

[8] Ahzâb, 33/56.

[9] Hicr, 15/72.

[10] İsrâ, 17/79.

[11] Ankebût, 29/48.

[12] Kalem, 68/3.

[13] İnşirah, 94/4.

b. Peygamberimizin şahsiyetinin anahtar kavramları

Abd/Kul^[14] ve *Beşer/Ölümlü* olması,^[15] *Üsve-i Hasene/En güzel* [mutlak manada] örnek olması,^[16] *Rahmeten li'l-âlemin/Âlemlere rahmet* olması,^[17] *Hulukî'n-Azîm/Muhteşem* ve muazzam bir ahlak üzere olması,^[18] *Hateme'n-Nebiyyîn/Peygamberlik silsilesinin sonuncusu, son mührü* olması,^[19] hem *Nebî*^[20] hem *Resûl* olması,^[21] *Kerim/Cömert* ve şerefli bir elçi olması,^[22] *Şahid/Hayata* ve ahirete şahitlik edecek olması,^[23] *Mübeşşir/Müjdeleyen* olması,^[24] *Nezîr/Uyaran, korkutan* olması,^[25] *Sirace'n-Münîr/Aydınlatan* bir kandil olması,^[26] *Raûf/Şefkatli* ve *Rahim/Merhametli* olması^[27] ve daha niceleri...

c. Peygamberimizin görevleri, yetkileri, sorumlulukları ve bunların sınırları

Verilen vahye *ittiba/uyması* ve onu alması,^[28] aldığı o vahyi açık ve net olarak muhataplarına *tebliğ* etmesi,^[29] insanları Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğüt ile *davet* etmesi,^[30] insanlara, inen vahyi *tebyîn* etmesi/açıklaması,^[31] onu *tâlim* etmesi/hem fikri ve hem de fiili olarak öğretmesi,^[32] dile getirdiği mesajlarla insanları *tezkiye* etmesi/arındırması, temizlemesi^[33] O'nun görevlerindedir.

[14] İsrâ, 17/1.

[15] Kehf, 17/ 110; Enbiyâ, 21/34.

[16] Ahzâb, 33/21.

[17] Enbiyâ, 21/107.

[18] Kalem, 68/4.

[19] Ahzâb, 33/40.

[20] Ahzâb, 33/45; Tahrîm, 66/1.

[21] Mâide, 5/67.

[22] Hakka, 69/40.

[23] Nisâ, 4/ 41; Ahzâb, 33/45.

[24] Furkan, 25/56; Ahzâb, 33/45.

[25] Furkan, 25/56; Ahzâb, 33/45.

[26] Ahzâb, 33/46.

[27] Tevbe, 9/128.

[28] Kıyamet, 75/18.

[29] Nûr, 24/54; Şûra, 42/48;

[30] Nahl, 16/125.

[31] Nahl, 16/44, 64.

[32] Bakara, 2/151.

[33] Âl-i İmrân, 3/164; Cuma, 62/2.

Peygamberimize verilen bu görev ve yetkilerle beraber bazı sınırlarda çizilmiştir. Bunlardan bazıları ise şunlardır: Allah'ın bildirmesi dışında gaybı bilemeyeceği ve mucize gösteremeyeceği,^[34] asla hevasından konuşamayacağı ve ne söylüyorsa söylediklerinin vahiy olduğu,^[35] inkârcılara azabı istediği zaman gönderemeyeceği,^[36] istediğine hidayeti ulaştıramayacağı,^[37] yapılan işe karşı hiçbir ücret istemeyeceği,^[38] kıyametin ne zaman kopacağını bilgisini bilmediğini,^[39] Allah dilemedikçe kendisine bile fayda veya zarar veremeyeceği,^[40] Allah'ın helal kıldığı bir şeyi kendisine haram kılamayacağını,^[41] münafıkların cenaze namazını kılmaması gerektiğini ve onların kabirlerinin başında istiğfar etmek için durmamasını,^[42] O'na en büyük mucize olarak Kur'ân'ın verilmesi^[43] ve daha neler, neler...

d. Vahyin ilk muhatabı olması sebebi ile Kur'ân'ın onu nasıl yetiştirdiği ve bunun yöntemi

Varlığı Allah adına ve Allah namına okuması (İkra'),^[44] anlayarak okuması (*rattıl*),^[45] tilavet etmesi (*utlu*),^[46] kıyama kalkması (*kum*),^[47] secde etmesi (*vescudu*),^[48] rükû etmesi (*verkeu*),^[49] Allah'ı yüceltmesi (*sebbih*),^[50] Rabbinin adını yüceltmesi (*fekebbir*),^[51] her türlü maddi ve manevi kirlere temizlenmesi (*tathir*),^[52] her daim istikamet üzere olması (*festakim*),^[53] geçmiş

[34] En'âm, 6/109, 110; Yûnus, 10/20.

[35] Necm, 53/3, 4.

[36] En'âm, 6/58.

[37] Kasas, 28/56.

[38] Mü'minûn, 23/72.

[39] Nâziât, 79/42, 43.

[40] A'raf, 7/188.

[41] Tahrim, 66/1.

[42] Tevbe, 9/84.

[43] Ra'd, 13/27, 28; Ankebût, 29/51.

[44] Alak, 96/1, 3.

[45] Müzzemmil, 73/4.

[46] Ankebût, 29/45.

[47] Müzzemmil, 73/2; Müddessir, 74/2.

[48] Hac, 22/77.

[49] Bakara, 2/43.

[50] A'lâ, 87/1.

[51] Müddessir, 74/3.

[52] Müddessir, 74/4.

[53] Hûd, 11/ 112.

peygamberlerin yoluna uyması (*iktedi*),^[54] her türlü zorluğa karşı sabretmesi (*ısbır*),^[55] geceleri Rabbine yönelmesi (*fetehecced*),^[56] sadece Allah'ı vekil olarak edinmesi (*fettahizhu vekila*),^[57] ve buna benzer pek çok âyet...

e. Bir beşer olarak Efendimiz'in (sas) Kur'an gölgesinde yetişirken buna nasıl karşılık verdiğini

Ulaştırdığı vahye karşı kâfirlerin tutumlarına karşı çok üzülmesi,^[58] ciddi sıkıntılara düşmesi,^[59] iman etmiyorlar diye kendini mahvetmesi,^[60] vahyi çarçabuk almak için çaba harcaması,^[61] vahyin kesintiye uğramasına üzülmesi^[62] ve daha niceleri...

f. Peygamberimizin Kur'an'dan öğrendiği ilkeler çerçevesinde sahâbe neslini nasıl yetiştirdiğini ve bu süreçte karşılaştığı olumlu olumsuz tepkileri

Onlara kitabı, hikmeti ve bilmediklerini öğretmesi,^[63] maruf olanları emretmesi,^[64] ne yaparlarsa yapsınlar bağışlaması ve neticesi ne olursa olsun onlarla istişare etmesi,^[65] onları yüreklendirmesi,^[66] sahâbenin, Hz. Peygamber ile nasıl iletişim kurmaları gerektiği^[67] ve benzeri onlarca âyet...

Görüldüğü gibi Kur'an-ı Kerim, Hz. Peygamber (sas) hakkında bilinmesi gereken tüm bilgileri çok detaylı bir şekilde gözler önüne sermektedir. İlahî kelamın verdiği bu bilgiler ışığında eldeki mevcut tüm rivayetler değerlendirilmeli, bir yönüyle Kur'an ile sağlaması yapılmalıdır. Ancak Kur'an'ın hakemliğinde ve rehberliğinde böyle bir siyer okuması, daha istifadeli olacak ve hatalara düşmeden bu yolda yürümenin imkanları oluşacaktır.

[54] En'am, 6/90.

[55] Müzzemmil, 73/10; Müddessir, 74/7.

[56] İsrâ, 17/79.

[57] Müzzemmil, 73/9.

[58] Fâtır, 35/8; Yâsîn, 36/76.

[59] Tâhâ, 20/2.

[60] Şuâra, 26/3.

[61] Kıyamet, 75/16.

[62] Duhâ, 93/3.

[63] Bakara, 2/151.

[64] Arâf, 7/199.

[65] Âl-i İmrân, 3/159.

[66] En'am, 8/65.

[67] Hucurât, 49/1-5.

DÂRÜ'L-ERKAM

- ❖ Allah'ın (cc) Peygamberimize inanıp kendisine yardım etmeleri için diğer peygamberlerden misâk almış olması (*Âl-i İmrân, 3/81*) nasıl anlaşılmalıdır?
- ❖ Peygamberimize verilen Makâm-ı Mahmûd/Övgüye layık bir makam (*İsrâ, 17/79*) nedir? Nasıl anlaşılmalıdır?
- ❖ Rabbimizin Kur'ân'da Efendimiz'in hayatının üzerine yemin etmiş olması "*le amruke/hayatının hakkı için*" (*Hicr, 15/72*) nasıl anlaşılmalıdır?
- ❖ Peygamberimizin, ulaştırdığı vahye karşı kâfirlerin tutumlarından dolayı çok üzülmesini (*Fâtır, 35/8; Yâsîn, 36/76*) nasıl anlamalıyız?
- ❖ Peygamber-sahâbe ilişkisinde çok temel bir âyet olan Âl-i İmrân Sûresi'nin 159. âyeti^[1] nasıl anlaşılmalı? Bu çağın insanları olarak bu âyet ekseninde nasıl bir iletişim dili kurmalıyız?

[1] "*O vakit Allah'tan bir rahmet ile onlara yumuşak davrandım! Şayet sen kaba, katı yürekli olsaydım, hiç şüphesiz, etrafından dağılıp giderlerdi. Şu hâlde onları affet; bağışlanmaları için dua et; iş hakkında onlara damış. Kararımı verdiğin zaman da artık Allah'a dayanıp güven. Çünkü Allah, kendisine dayanıp güvenenleri sever.*" Âl-i İmrân 3/159.

SUFFA

- ❁ Siyeri Kur'ân'ın hakemliğinde ve Kur'ân'ın rehberliğinde öğren ki hakikati elde edip, meselenin temelini sağlam atabilesin.
- ❁ Peygamberimizin Allah (cc) katındaki değer ve kıymetini doğru bir şekilde anla ki kıymete kanaat edip, yanlış yerlere kapı açmayasın.
- ❁ Peygamberimizin şahsiyetinin anahtar kavramlarını, görevlerini, yetkilerini, sorumluluklarını ve bunların sınırlarını iyice öğren ki gerçek manada O'nu tanıyabilesin.
- ❁ Peygamberimizin Kur'ân'ın rehberliğinde nasıl inşâ edildiğini ve O'nun bu yetiştirmeye nasıl karşılık verdiğini derinlemesine kavra ki sen de Kur'ân'ın önünde doğru durabilesin.
- ❁ Peygamberimizin Kur'ân'dan öğrendiği ilkeler çerçevesinde sahâbe neslini nasıl yetiştirdiğini, her yönü ile tâlim et ki çağın sahâbîlerini yetiştirebilesin.

